

Jaarrede van de VHMF, zoals uitgesproken door de voorzitter, Jurjen Glazenburg, op 23 april 2026 in de Eenhoorn te Amersfoort

Verwachtingen en realiteit

Soms lees je een bericht waarvan je denkt: ja! Ik had zo'n aha-erlebnis bij het gezamenlijke bericht van de Nationale ombudsman, de Raad van State en de Algemene Rekenkamer – samen de Hoge Colleges van Staat. In de aanloop naar onze huidige regering riepen zij op tot een “realistische overheid”¹: een overheid die realistische verwachtingen wekt, doet wat zij belooft, en alleen belooft wat zij kan waarmaken. Toch zien we vaak het omgekeerde. Plannen zijn moeilijk uitvoerbaar – omdat er te weinig geld of personeel is, of omdat ze botsen met internationale verdragen – en worden toch doorgezet. Gaat het mis, dan belanden de problemen bij uitvoeringsorganisaties, gemeenten of de rechter. En uiteindelijk betalen burgers de prijs: lange wachttijden, ingewikkelde regels en voortdurende onzekerheid. De Hoge Colleges noemen als voorbeelden onder andere het asielbeleid en de hersteloperatie toeslagen.

Op 6 maart 2026 schrijven de secretarissen-generaal vervolgens aan het nieuwe minderheidskabinet dat zij zich “uitgedaagd en aangesproken” voelen door het regeerakkoord. Hun belofte is helder: “Het is nu ook aan de rijksdienst om te leveren.” Zonder hun inzet tekort te willen doen: de voorgestelde oplossing is het instellen van taskforces op zes onderwerpen. Maar taskforces lossen de problemen niet op. In het regeerakkoord staat bovendien dat de regering toe wil naar – ik citeer – “een fundamenteel efficiëntere en effectievere overheid, met veel minder (complexe) wet- en regelgeving, minder overhead en een minder omvangrijk ambtenarenapparaat. Hiertoe zetten we ook in op een rijksbrede taakstelling.” Daar hoor ik de SG's dan weer niet over. Net zo min als – in ieder geval naar buiten toe – over de vermaledijde nullijn².

Zoals de Hoge Colleges van Staat zeggen: bij verwachtingen hoort vertrouwen. En precies dat vertrouwen staat onder druk.

De nullijn is een politieke ingreep in onze sinds 2020 civielrechtelijke rechtspositie. Die nieuwe rechtspositie is er gekomen door een initiatiefwet van Kamerleden van CDA en D66 – partijen die ook nu in het kabinet zitten. Hebben zij nu lak aan hun eigen wet? Deze ingreep vergroot het vertrouwen in de politiek niet. Maar ook het vertrouwen in onze werkgever loopt schade op. In het huidige stelsel had de werkgever afstand moeten houden tot de politiek. Helaas is dat niet gebeurd.

Niet voor niets hebben velen van ons vorige week gestaakt. Die nullijn – die een groot deel van onze collega's misschien nog meer raakt dan onze leden – voelt beledigend. Juist nu er zulke belangrijke taken op de schouders van ambtenaren worden gelegd. En de botte roep om meer efficiency, met als onuitgesproken conclusie: minder ambtenaren, maakt die belediging groter. Dat doet iets met vertrouwen.

¹ <https://www.nationaleombudsman.nl/nieuws/nieuwsbericht/2026/nationale-ombudsman-raad-van-state-en-algemene-rekenkamer-roepen-op-tot>

² Zie <https://www.stopdenullijn.nl/>

De wijze waarop ons ambtenarenapparaat is vormgegeven, komt namelijk voort uit politieke besluiten. De politiek die bijvoorbeeld de Belastingdienst heeft “ontvlochten”, en daarmee nieuwe stafafdelingen noodzakelijk maakte. Die – veel meer dan vroeger – nadruk legt op privacy, en dus privacyfunctionarissen nodig maakt. Deze collega's doen belangrijk werk. Maar met een betere organisatie zouden we capaciteit kunnen vrijmaken voor onze primaire taken.

Het bestuur van de VHMF mist ook bij deze bezuinigen de “takendiscussie”: wat gaan we met minder geld minder doen? Minder aanslagen? Nee. Minder Toeslagen? Nee. Minder maatwerk? Nee. De burger minder centraal: Nee?

In de politiek zou het juist om deze takendiscussie moeten gaan. Van SG's zou je verwachten dat ze, ook publiek, vaker “nee” zouden zeggen door richting de politiek concreet te benoemen wat de gevolgen zijn van de bezuinigingen. Als Belastingdienst selecteren we al heel lang welke aangiften we wel en welke we niet oppakken -de 100%-filosofie, als u dat nog iets zegt, is al heel lang losgelaten. Beter selecteren als oplossing voor het feit dat er wel mensen vertrekken, maar je geen nieuwe aanneemt, is dus niet erg geloofwaardig. Bezuinigingen leiden onvermijdelijk tot minder toezicht.

De toekomst van ons werk

In een gesprek dat een afvaardiging van het bestuur van de VHMF met de DG Belastingdienst Peter Smink had, kwam ook de “dubbele taakstelling” aan de orde. De de facto vacaturestop leidt er bijvoorbeeld toe dat we voorlopig weer geen jongeren aannemen. Op termijn missen we dan opnieuw een generatie collega's³. Naar de mening van het bestuur van de VHMF is het aannemen van jongeren strategisch onmisbaar voor een organisatie.

Maar alleen al door demografische ontwikkelingen zullen we het op termijn met minder mensen moeten doen. Dat vraagt om investeringen nú: in ondersteuning (ICT) én in de mensen die we nú hebben. Gezien de leeftijdsopbouw bij Financiën worden de Belastingdienst en de Douane als eerste geraakt door een vacaturestop – juist nu ervaren collega's vertrekken worden nauwelijks nieuwe collega's aangenomen. En er is ook nieuwe wetgeving nodig; daar kom ik zo op terug.

Terwijl nú de wissels moeten worden gesteld voor de toekomst: op gebied van de fiscale wetgeving en de wijze waarop we die willen uitvoeren krijgen de uitvoerende diensten een “dubbele taakstelling”. Maar zonder die investering in mensen en ICT lopen we als overheid op een afgrond af. De roep om bijvoorbeeld meer AI te gebruiken klinkt dan eerder als een vlucht vooruit dan als een oplossing. Zo worden we niet “Fit4thefuture⁴”.

Mijn verwachting is hier dus, op zijn zachtst gezegd, niet erg positief. Maar ik word graag gecorrigeerd.

Op ons symposium vanmiddag praten we hierover door: hoe kun je waarde(n)vol werken als ambtenaar met nieuwe technologie als AI.

³ Zie ook de Jaarrede 2025, <https://www.vhmf.nl/images/stories/ALV2025/VHMFjaarrede2025.pdf>

⁴ Zie <https://www.linkedin.com/jobs/view/4302299214/>

Het door de VHMF al tijden gepropageerde systeem van voldoening op aangifte (VOA)⁵ was eigenlijk de aanloop avant-la-lettre naar “vanzelf goed” en realtime belastingheffing. Om VOA in te voeren, is wel een belangrijke vereenvoudiging van de fiscale wetgeving nodig. De VHMF zegt al jaren dat de overheid bovendien teveel burgers “raakt”. Vrijwel iedereen krijgt één of meerdere aanslagen en één of meerdere toeslagen. Een deel van de burgers begrijpt dat niet en een deel daarvan loopt vast in een (juridisch) moeras, soms met grote persoonlijke gevolgen. De overheid moet dus minder mensen “raken”. Voor de Belastingdienst betekent dit: we hebben te veel aangiften – en in het huidige stelsel dus te veel aanslagen – die telkens weer een reactie uitlokken. Een aanslag, soms een bezwaar, een vragenbrief of een controle.

Daardoor is de dienst deels verschoven van een organisatie van rechtsbedeling naar een procesgerichte organisatie, die desondanks veel maatwerk nodig heeft om burgers en bedrijven echt centraal te kunnen houden⁶.

Dat kun je bijsturen door belastingen te vereenvoudigen, bijvoorbeeld door de giftenaftrek en de specifieke ziektekosten in de IB te defiscaliseren⁷ – u merkt dat ik het niet over “afschaffen” heb – de aftrek van hypotheekrenteaftrek aan te passen of belastingheffing “seamless” en daardoor makkelijker te maken⁸. Maar voor wetgeving die in hoge mate door computers wordt uitgevoerd, is een écht forse vereenvoudiging nodig. Probeer “goed koopmansgebruik” of “in overwegende mate zakelijke overwegingen” maar eens uit te leggen aan een computer.

Misschien gaat zelfs een forse vereenvoudiging van het huidige belastingstelsel niet ver genoeg. Zie bijvoorbeeld de eindeloze discussie over box 3, waarin de oplossingen enkel worden gezocht in box 3 zelf en box 2, op punten toch zeker vergelijkbaar, geheel buiten beschouwing blijft. Hier denkt de politiek enkel binnen de “box”. Misschien moeten we “out of the box”, oftewel uit het huidige systeem durven stappen.

Wellicht moeten we naar een heel ander belastingstelsel toe, dat beter uitvoerbaar is, mede omdat het veel minder interactie met burgers vraagt. Een belastingstelsel dat meer gericht is op CO2-uitstoot en circulariteit, zoals besproken door de Koninklijke Vereniging Belastingwetenschap⁹, zou er ook voor kunnen zorgen dat de overheid veel meer wegblijft van haar burgers.

⁵ Zie

<https://vhmf.nl/images/stories/20241011RBVOA.pdf#:~:text=VOA%20noemen.%20Ook%20in%20de%201995%20en,VHMF%20waarin%20VOA%20voor%20de%20Inkomsten%2D%20en>.

⁶ Buiten dit kader, maar interessant is de discussie hier: <https://www.linkedin.com/posts/activity-7445804599678169088-WGaw/>

⁷ Zie bijvoorbeeld de Jaarrede van 2024, <https://vhmf.nl/images/stories/ALV2024/VHMFjaarrede2024.pdf>

⁸ Zie bijvoorbeeld https://www.oecd.org/en/publications/towards-seamless-taxation_656c89ab-en.html

⁹ Zie <https://belastingwetenschap.nl/media/2381/vbw-rapport-263-belastingheffing-en-klimaatbeleid-ebook-11jan24-2-6140.pdf>, enkel toegankelijk voor leden van de KvvBw.

Dan moet je misschien geen rekeningrijden invoeren – dat wel weer elke burger met onverwachte aanslagen kan confronteren - maar er zijn vast slimmere manieren te verzinnen die ervoor zorgen dat de Belastingdienst zijn aandacht vooral kan richten op professionals¹⁰. In plaats van dat de overheid steeds burgers blijft raken -en zelf verstrikt raakt in processen. Want, om met de Hoge Colleges van staat te spreken: “uiteindelijk betalen burgers de prijs.”

Maar er zijn ook andere mogelijkheden. Interessant is bijvoorbeeld het voorstel van belastingadviseur en wetenschapper Reinier Kooiman om alle belastingen te vervangen door een vermogensbelasting. Zijn boek “De sterkste schouders” ligt op mijn nachtkastje¹¹.

Alle mogelijke wijzigingen leiden tot een herverdeling, één van de grondslagen van ons belastingstelsel, en kunnen dus niet zonder publiek debat worden ingevoerd. De leden van de VHMF zijn in zo'n debat onmisbaar. U merkt het, onze verwachtingen zijn hooggespannen.

De Beroepsopleiding Belastingdienst

Soms komen hooggespannen verwachtingen toch uit. We hebben een goed functionerende Beroepsopleiding Belastingdienst die mede door het Liber Amicorum¹² ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de VHMF tot stand is gekomen. De Beroepsopleiding leidt op tot eigentijds, ambtelijk vakmanschap. De vakken zijn geordend langs vijf ontwikkellijnen die samen het vakmanschap van de Belastingdienstprofessional vormen:

1. Professionele oordeelsvorming
2. Digitale- en datageletterdheid
3. Ethisch en rechtsstatelijk handelen
4. Organisatiekennis
5. Vakinhoudelijk effectief en efficiënt handelen

De onderdelen versterken elkaar in de opbouw: vakinhoudelijke kennis krijgt betekenis in professionele oordeelsvorming; digitale vaardigheden vragen rechtsstatelijke reflectie; organisatiekennis ondersteunt effectief en efficiënt handelen. Dit alles met nadrukkelijk oog voor de impact op belastingplichtigen.

Deze zomer deed het bestuur van de VHMF een dringend beroep op de pDG Fiscaliteit en de DG Belastingdienst om de Beroepsopleiding voort te zetten. Ook in gesprekken met de DG en bijvoorbeeld de NOB is dit punt aan de orde geweest. Inmiddels is bekend geworden dat de Beroepsopleiding doorgaat. Op 6 mei wordt dit in het Bestuursteam bekrachtigd. In iets aangepaste vorm, maar de infrastructuur blijft in stand en meer collega's krijgen een betere basis. De beroepsopleiding leent zich volgens het bestuur van de VHMF ook voor andere onderdelen van Financiën, zoals de Douane. Het bestuur van de VHMF is trots een bijdrage geleverd te hebben aan het ontstaan en het voortbestaan van de Beroepsopleiding.

¹⁰ De systematiek van accijns, zoals bij invoer en productie, beperkt het aantal belastingplichtigen sterk.

¹¹ Zie <https://www.atlascontact.nl/boek/de-sterkste-schouders/>

¹² Het Liber Amicorum “Richtige Heffing” is gratis te bestellen via <https://ghitc.online/boek-150-jaar.html>

Beroepsvereniging van hbo'ers en academisch gevormden
bij het Ministerie van Financiën

Rechtspositie en pensioen

Onze leden kunnen onder voorwaarden bij de vereniging terecht met vragen met een rechtspositioneel karakter. Enkele leden en een lid van het bestuur staan de vraagstellers bij, en indien nodig wordt doorverwezen naar onze advocaat, Van den Brekel in Rotterdam. Met Marion van den Brekel besprak het bestuur een aantal zaken, die vervolgens ook met de DG Belastingdienst zijn besproken

De VHMFB merkt namelijk dat steeds meer kwesties – die voorheen in een goed gesprek met een kop koffie konden worden opgelost – nu onnodig worden gejuridiseerd door onze werkgever.

Wat daarbij opvalt, is dat het vaak ontbreekt aan bestuurlijke compassie die je van een goed werkgever mag verwachten. Er wordt snel gekozen voor sancties. En we horen signalen dat interne arbeidsjuristen zelfs een strafmaatoverleg voeren.

De geschetste gang van zaken kost veel tijd en geld en bezorgt de betrokkenen veel stress. De VHMFB wil met het gesprek met de DG bevorderen dat deze cultuur, die typisch lijkt voor Financiën, wordt omgevormd. Dat de medewerker zich echt gezien en gehoord voelt en dat de menselijke maat ook hier normgevend wordt.

Op 1 januari 2027 worden de ABP-deelnemers “ingevaren” in het nieuwe stelsel. Daar kun je het mee eens zijn of niet, maar zo luidt de wet. De CMHF, met op de achtergrond ook VHMFB-leden, doet zijn best tot een zo goed mogelijke uitgangspositie voor de leden te komen. In het kader van verwachtingenmanagement: ons bijstandsreglement, noch naar verwachting de kas van de vereniging, laat een verdere collectieve actie omtrent het invaren toe. In principe bestaat in deze kwestie dan ook geen individuele of gezamenlijke aanspraak op juridisch advies. Hierbij past wel een nuance: het bestuur toetst dit en heeft het laatste woord.

De vereniging

Ik kom toe aan mijn verwachtingen voor de vereniging. Straks bespreken we de verdere stappen om de vereniging bij de tijd te houden. Uit onderzoek blijkt dat onze drie V's, Vaktechniek, Vertegenwoordiging en Verbinding, voor leden en niet-leden, ertoe doen. Maar hoe breng je het bestaan van de VHMFB over op de generatie die nu bij Financiën aan de slag gaat of recent is gegaan? Want dat is de generatie die het overneemt. Ook binnen de VHMFB. Dat zal tot veranderingen leiden.

Een blik op de toekomst mag je van het bestuur verwachten, maar de toekomst van de vereniging is vooral ook aan de leden. De vereniging verwacht dus ook iets van u. Zoals ik hiervoor heb geschetst is er nog genoeg te doen. Wilt u daar een bijdrage aan leveren, meld u zich dan, vandaag of later, bij het bestuur. Maar verwacht ook een telefoontje vanuit het bestuur waarin we een beroep op u doen!

Afsluitend

Ik eindig deze Jaarrede met de verwachting dat we een mooie, toekomstgerichte vereniging neerzetten. De lopende generatiewissel in het bestuur houdt ook in dat ik enthousiast mijn huidige termijn als voorzitter afmaak, maar u volgend jaar niet zal vragen deze na negen jaar nogmaals te verlengen. Ik verwacht en vertrouw dat de nieuwe generatie het prima zal doen.